

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Från överskottsmål till balansmål (SOU 2024:76)

Utredningen föreslår att målnivån för den offentliga förvaltningens finansiella sparande sänks från en tredjedelsprocent till ett balansmål. Det betyder att inkomster och utgifter ska vara lika stora i genomsnitt över en konjunkturcykel. Den nya målnivån ska gälla från den 1 januari 2027.

Utredningen föreslår också att finanspolitiska rådets roll ska stärkas. Rådet ska bland annat bedöma om de makroekonomiska prognoserna i de ekonomiska propositionerna är rimliga, samt om det nationella budgetramverket är konsekvent, sammanhängande och effektivt.

Saco tillstyrker förslagen.

Ytterligare kommentarer

Det finanspolitiska ramverket och det breda politiska stödet för reglerna har bidragit till att Sverige har bland de starkaste statsfinanserna inom EU. Sverige ligger långt under de statsfinansiella gränsvärden som gäller enligt EU:s stabilitets och tillväxtpakt. Ramverket har bidragit till att Sverige har ett stort finanspolitiskt handlingsutrymme jämfört med många andra länder. Sverige har byggt upp ett utrymme att både hantera en djup ekonomisk kris och genomföra viktiga samhällsekonomiska investeringar.

Balansmålet kommer enligt tillgängliga beräkningar inte medföra någon större ökning av Maastrichtskulden. Exempelvis räknar Långtidsutredningen 2023 med att Sverige inte ens kommer passera det nuvarande skuldankaret 2050 med ett sådant mål. I det perspektivet är det oproblematiskt att övergå till ett balansmål.

Några utmaningar

Ramverket infördes på 1990-talet och sedan dess har Maastrichtskulden minskat från nästan 70 procent till strax över 30 procent. Det har uppnåtts genom systematiska utgiftsminskningar i offentlig sektor. Budgetvinsterna har varit stora men det har fått konsekvenser för personal och arbetsmiljö i flera delar av den offentliga sektorn. Prioriteringar måste göras även med ett balansmål. Det är angeläget att politiskt komma överens om en långsiktig strategi för att säkra de offentliga tjänsternas kvalitet.

Över tid har det även skett en förskjutning av skuldsättningen inom offentlig förvaltning. Statens skuldsättning har minskat dramatiskt medan den kommunala skuldsättningen har ökat. Det betyder att ansvaret för delar av det offentliga uppdraget har förskjutits från stat till kommun. Kommunerna är konjunkturkänsliga för skatteintäkter minskar och ökar

med konjunkturen. Det betyder att de kan tvingas skära ned i en lågkonjunktur, vilket förstärker ett redan svagt ekonomiskt läge. Den känsligheten behöver hanteras utifrån ett långsiktigt stabiliseringspolitiskt perspektiv. Det är också angeläget att diskutera fördelningen mellan den statliga och kommunala upplåningen.

Sunda offentliga finanser är viktigt för det finns risker med en alltför stor statsskuld. Men det finns även problem med en alltför låg statsskuld som utredningen pekar på. Det innebär ett mindre utbud av statspapper som kan göra det svårare att upprätthålla en fungerande marknad för statspapper. Det kan också göra det svårare att hantera ett ökat lånebehov i händelse av en kris. Detta kan bli ett problem om statens upplåning trendmässigt fortsätter att falla.

Många områden är i behov av offentliga medel och investeringar. Flera har pekat på behoven att stärka välfärden, uppgradera infrastrukturen, öka takten i klimatomställningen, stärka försvaret civilt och militärt. Detta kan under en period kräva större utgifter än balansmålet tillåter. Det är angeläget att snabbt komma till en politisk överenskommelse om hur detta ska hanteras. För risken finns att alltför många utgifter tillåts läggas utanför statsbudgeten och det minskar ramverkets trovärdighet.

Remissvar från AKAVIA och Sveriges Lärare bifogas.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist,
samhällspolitisk chef

Håkan Regnér, chefsekonom